

GUIDE TIL MOBILITETS-LIVING LABS I LANDSBYER OG MINDRE BYER

Sådan skaber du engagement om grønne transportvaner og udvikler nye lokale mobilitetsløsninger

KORT OM KONCEPTET

Udgangspunktet for at arbejde med Living Labs i landsbyer er de særlige mobilitetsudfordringer i landområder som store afstande og manglende offentlig transport, der kræver andre løsninger end i større byer. Kommunens midler til at lave nye cykelveje og bedre offentlig transport er ofte begrænsede. Derfor kan det være et godt alternativ for kommunen at samarbejde med borgerne om deres behov for mobilitet og i fællesskab udvikle løsninger, der kan påvirke transportvanerne i en grøn retning.

I et byområde eller en landsby kan kommunen involvere borgerne i at udvikle og teste nye, grønne mobilitetsløsninger. Det kan lade sig gøre ved at invitere borgerne til at idéudvikle og ved at bruge eksisterende lokale kontaktflader aktivt. Sammen kommer borgere og kommunen frem til forslag til løsninger, som borgerne efterfølgende afprøver i samarbejde med leverandører af løsninger og services.

MÅLGRUPPE

Målgruppen er dem, som bor og arbejder i landsbyen eller byområdet. Det er ikke altid de samme personer, der vil idéudvikle og planlægge, som dem der senere vil teste mobilitetsløsninger. Derfor er det vigtigt at kommunikere om de forskellige muligheder for at være med, og at alle borgere i området bliver inviteret til at teste de nye tiltag – ikke kun dem, der har deltaget i ideudviklingen. Da der er tale om test af nye rejseformer, er det ofte 'entusiastene' og forbrugssegmenter som 'early adopters' eller 'early majority', der vil være med til at teste nye services.

KONCEPTET ER UDVIKLET I

PROJEKTET ER STØTTET AF

SÅDAN GJORDE VI

Sjöbo og Tomelilla Kommuner lavede et Mobilitets-Living Lab, hvor indbyggere i begge kommuner blev involveret gennem spørgeskema, fokusgrupper og interesseerklæringer i en indledende kampagne. Efter inddragelsesprocessen iværksatte kommunen en række tests af mobilitetsløsninger målrettet de byer, hvor der var størst interesse. I projektet har de både lavet tests med udlån af elcykler og el-ladcykler, delebiler, privat bildeling og udlejning af løbehjul i en lille landsby uden kollektiv trafik. Alle tests er fulgt op af evalueringer med testdeltagerne, og kommunen har kommunikeret bredt i lokalpressen samt lavet en Instagramprofil, hvor de løbende har delt viden, gode historier og erfaringer om, hvordan du kan rejse bæredygtigt i landsbyen.

Lejre Kommune arbejdede med landsbyen Kisserup som Living Lab. Her blev borgerne inddraget løbende på fællesmøder og gennem en arbejdsgruppe med et stærkt netværk i byen og et tæt samarbejde med kommunen. Projektet var en del af kommunens implementering af sin klimaplan, hvor bæredygtig mobilitet ses som vigtigt for at sikre attraktive, klimavenlige landsbyer. Kommunen undersøgte de lokale transportbehov og ønsker gennem forsamlingshusmøder, hvor beslutninger om projektets aktiviteter blev truffet. I landsbyen har de gennemført markedsdage for elcykler og elbiler, opstart af lokalt kontorfællesskab for at minimere pendlertransport og udlån af elcykler og el-ladcykler, som er blevet administreret af beboerne selv. I de forskellige tests skulle borgerne komme med billeder og grønne fortællinger om deres erfaringer, og kommunen gennemførte en survey om den samlede indsats i Living Labet. Undervejs har landsbyen lavet en fælles udstilling, hvor de grønne fortællinger deles til inspiration.

POTENTIALET VED AT UDRULLE KONCEPTET I KOMMUNEN

INSPIRATION TIL GRØN MOBILITET I HVERDAGSLIVET

Mobilitets-Living Labs har et stort potentiale for at sprede gode erfaringer med grøn mobilitet gennem kommunikation og via medier. Hver gang vi deler fortællinger – om nye cykelvaner eller delebiler – så viser vi, at der findes alternative og mere bæredygtige måder at transportere sig på. I Kisserup har der været et stort engagement i at deltage i projektet og dele fortællinger om nye vaner til inspiration for andre i landsbyen – og andre landsbyer.

NYE KOMMERCIELLE FORRETNINGSMODELLER PÅ MOBILITETSOMRÅDET

Et geografisk afgrænset sted, der er dedikeret til at teste brugerdrevne mobilitetsløsninger, kan skabe grundlag for nye forretningsmuligheder for virksomheder baseret på afdækningen af transportbehov og interesse for nye løsninger i området. Kommunen skal ikke selv udvikle forretningsmodellerne, men foreslå og støtte i opstarten af nye løsninger baseret på efterspørgslen lokalt. Løsninger som så måske kan blive rentable på egen hånd.

ØGET TILGÆNGELIGHED

Nye mobilitetsløsninger i landsbyer og mindre byer kan forbedre tilgængeligheden for de borgere, der tilegner sig de nye løsninger eller ny adfærd. Hvis den kritiske masse i landsbyen bliver stor nok, kan tilgængeligheden blive højere for alle i området, når forretningsgrundlaget er tilstrækkeligt stort til at flere services og løsninger kommer til byen.

ATTRAKTIVE BOSÆTNINGSKOMMUNER OG LANDSBYER

Bedre tilgængelighed og mulighed for et hverdagsliv uden bilafhængighed er nogle af de fordele for en landsby, som nye grønne mobilitetsløsninger kan føre med sig. Særligt gælder det, når borgerne deltager aktivt i udviklingen, så løsningerne passer til deres specifikke behov og dagligdag.

STYRKE ENGAGEMENT I OG FÆLLESSKAB OM KLIMADAGSORDENEN

Mobilitets-Living Labs bidrager til at skabe engagement i et lokalsamfund om at styrke den bæredygtige transport. I Sjöbo/Tomelila deltog cirka 200 borgere i projektet, og mange var imponerede over, at der kom faktiske tests efter fokusgruppen, og det ikke bare var et 'snakke-projekt'. Det gav stor motivation til fortsat at bidrage. I Kisserup i Lejre deltog 25 procent af landsbyens indbyggere i opstartsmødet, og projektet har givet et stærkt engagement og lokalt fællesskab om grøn mobilitet.

UDRUL KONCEPTET

1 UDVÆLG MÅLGRUPPE

Det kan være en god idé at arbejde fokuseret i én eller et par små byer. Det kræver meget arbejde at skabe engagement og finde testpersoner, så området og målgruppen skal ikke være for stor.

2 REKRUTTERING TIL BORGERDIALOG

Rekruttering kan foregå via:

- opslag på eksisterende sociale medier for kommunen
- lokale Facebook-sider
- kontakt til foreninger
- annoncer og fysiske opslag på biblioteker og andre kommunale lokaler
- historier i lokalpresse.

Det er en rigtig god idé at få ambassadører eller lokale borgergrupper med sig fra starten, som kan hjælpe med at tiltrække lokale kræfter og fastholde engagementet.

Vær forberedt på, at rekruttering kræver mange ressourcer, og at I altid skal rekruttere flere, end I vil have med. Mange tilmelder sig, men deltager alligevel ikke til møder eller svarer ikke på spørgeskemaer.

3 BORGERDIALOG OG -MØDER

Møderne kan faciliteres på forskellige måder - for eksempel som uformelle borgermøder, workshops, fokusgrupper eller designforløb - både online og fysisk. Kommunen kan selv stå for at facilitere, eller I kan alliere jer med konsulenter, der har erfaring med borgerinddragelse, designtænkning eller lignende.

Mange borgere vil gerne være med for at fortælle om deres udfordringer og ønsker til ny infrastruktur. Det er fint at give plads til. Men det er vigtigt at have en tydelig afgrænsning, hvis projektet ikke har mandat, tid eller ressourcer til at arbejde med eksempelvis cykelstier eller udviklingen af det kollektive transportsystem, så forventningen fra borgerne afstemmes.

Sjöbo/Tomelilla involverede borgere i flere små byer i kommunerne. Det gav interesse fra mange mennesker indledningsvist, men det var sværere at fastholde dem senere i forløbet. I Lejre centrerede Living Labet sig om en enkelt landsby med omkring 100 indbyggere. Det virkede godt at arbejde tæt med den lokale borgergruppe om at udvikle mobilitetsløsninger.

30 personer tilkendegav interesse i at deltage i fokusgruppen i Sjöbo-Tomelilla, men kun cirka halvdelen deltog i nogle af de tre digitale møder. Nogle sendte ønsker via e-mail. I Sjöbo-Tomelilla var der bedst effekt af at rekruttere via kommunens Facebooksider, avisartikler og mund til mund.

Lejre Kommune oplevede, at mange borgere i landsbyen var motiverede og gerne vil bidrage til udviklingen af det gode og klimavenlige liv i deres landsby.

I Sjöbo-Tomelilla blev der afholdt digitale borgermøder på grund af corona-nedlukning. Møderne var en stor succes.

I Lejre stod kommunen for forplejningen ved flere af borgermøderne. Det var hjemmelavet mad og lokale råvarer, hvilket bidrog til at styrke de personlige relationer og engagementet.

4 REKRUTTERING TIL TEST AF NYE LØSNINGER

Når der er truffet en beslutning om, hvad der skal testes i Living Labet på baggrund af borgerinvolveringen, så skal der rekrutteres til de konkrete test af eksempelvis elcykler eller kontorfællesskaber. Rekrutteringen kan både ske til den indledende borgerinvolvering og i kampagner efterfølgende. Det er vigtigt at benytte de samme kanaler gennem hele processen, så folk ikke bliver koblet af.

I landsbyer hvor borgerne direkte beslutter de tests og aktiviteter, der skal gennemføres, skabes der en høj grad af lokalt ejerskab og motivation til at deltage. Derfor er lokale ildsjæle og ambassadører vigtige for opbakningen.

Sjöbo/Tomelilla startede deres Living Lab med en sommerkampagne, hvor de annoncerede om projektet og bad borgerne angive, om de havde interesse for at teste en lang række forskellige mobilitetsløsninger. Det brugte kommunen som afsæt til at kontakte mulige testpersoner efterfølgende.

5 TESTFORLØB

Hvad, der testes, afhænger af, hvad der er kommet frem af udfordringer og idéer sammen med borgerne. Det kan eksempelvis være delebiler eller -cykler, samkørsel, kontorfællesskaber, fælles pakkelevering og så videre.

Tag med i planlægningen, at der går meget tid med både ekstern kommunikation og intern vejledning, når deltagerne har spørgsmål til, hvordan løsninger og apps fungerer. Projektlederen i kommunen kan nemt få rollen som 'kunde-service'. Henvi i størst muligt omfang til udbydernes kundeservice, og afsæt tid hver uge til at svare kort på spørgsmål med links til mere info. Det er også en god idé ikke at planlægge for mange tests, men at fokusere på at lave færre gennemarbejdede tests.

Lejre har gode erfaringer med at lade de lokale selv være med til at administrere testforløbene: Eksempelvis har de selv stået for at administrere og fordele elcykler under testperioden.

Når de lokale deltagere påtager sig opgaver med information og administration, er det tidsbesparende og giver en god ambassadøreffekt over for nye testpersoner.

6 KOMMUNIKATION

Det er en god idé at have løbende og hyppig kommunikation om de lokale indsatser - for eksempel i lokalpresse, på kommunens kanaler, Instagram, Facebook eller via annoncering.

Sjöbo og Tomelilla har fået meget opmærksomhed fra lokale medier, som har rapporteret om projektet flere gange og har interviewet både projektledere og deltagere. Derudover lavede kommunen en Instagramkonto for projektet, som blev administreret af praktikanter, hvor der kunne deles mobilitetstips, historier fra testpersoner med videre. Det kræver meget arbejde at opbygge en profil, men kan være et værktøj til at kommunikere uformelt direkte med borgerne.

I Kisserup har den lokale arbejdsgruppe stået for kommunikationen fra landsbyen med støtte fra Lejre Kommune. Det har blandt andet været i form af pressemeddelelser om projektet og dets aktiviteter.

7 EVALUERING OG FEEDBACK

Testforløbene kan evalueres ved krav om tilbagemeldinger fra alle testpersoner for eksempel som grønne fortællinger, dag-/logbog eller i surveys. Tilbagemeldingerne kan bruges til at tilpasse tiltaget, vurdere om det skal videreføres, og de kan indgå i kommunikation til andre borgere om mulighederne for at transportere sig mere bæredygtigt.

Inddragelses- og idéudviklingsforløbene med borgerne kan evalueres gennem surveys eller direkte i fokusgrupper eller borgermøder. På den måde kan kommunen få en snak om, hvad borgerne har fået ud af at være med, og hvordan møderne kan forbedres. Det kan give værdifuld viden til kommunens videre arbejde og er en god måde at sende folk hjem, efter de har brugt tid på projektet.

Vær opmærksom på, at meget feedback også kommer ind uformelt til projektlederen gennem e-mail, via telefon med mere. Det giver også mening at opsamle på det i en endelig rapport/evaluering.

VIGTIGSTE SAMARBEJDSPARTNERE

Relevante aktører at inddrage kan være:

- Konsulenter til procesledelse i inddragelsesproces
- Lokale organisationer/foreninger - for eksempel borgerforeninger, handelsstandsforening eller lignende
- Mikromobilitetsudbydere
- Udbydere af delebiler - for eksempel autoforhandlere
- Udbydere af samkørselsapps
- Andre udbydere af mobilitetsløsninger, der skal testes

DEM INDDROG VI I PROJEKTET I SJÖBO/TOMELILLA

- Trivector Traffic - konsulenter til procesledelse i inddragelsesproces
- Lokale organisationer/foreninger
- TIER Mobility
- Bil Bengtsson
- Naturskyddsföreningen - om fælles cykelkort
- Innovationscenter för landsbygden - om et seminarium om bildeling
- Europa Direkt Sydsåne - om et fælles cykelevent

I LEJRE

- Lokale borgere i Kisserup og nedsat en arbejdsgruppe
- Fri Bikeshop til udlån af elcykler
- Tesla og Lejre Kommune - udlån af elbiler til markedsdag
- Videnspartnere – eksempelvis Gate 21 til oplæg om elcykler, elbiler, delemobilitet og så videre.
- Lokale virksomheder som for eksempel Payvend for undersøgelse af muligheder for lokal ladestander.

RESSOURCER TIL UDRULNING

Kompetencer som er nødvendige for at gennemføre et Mobilitets-Living Lab er blandt andet:

- Projektledelse: koordinering, projektplaner, budget og indkøb af materiel/services til testning med videre
- Kommunikation: formidling af gode historier, annoncering efter deltagere med videre
- Facilitering af borgerprocesser: procesledelse, designtækningsforløb med videre

Budgettet for indsatsen er svært at estimere, da det vil afhænge af målgruppen, inddragelsesmetoderne, og hvilke indsatser, kommunen og borgerne vælger at teste. Regn dog med, at hvis I vil lykkes med at få fat i mange borgere, vil det kræve en vedvarende og langvarig indsats for at skabe gode lokale relationer.

Jo bedre I er til at skabe, motivere og facilitere en lokal arbejdsgruppe med lokalt ejerskab, jo mere sker der uden, at kommunen skal drive og investere. Forandringen skal ideelt set bo i landsbyen og hos borgerne. Kontakt kommunerne bag konceptet for at få indsigt i de konkrete budgetter.

STRATEGISK OPHÆNG I KOMMUNEN

Indsatsen kan kobles til arbejdet med tilgængelighed i landsbyer og yderområder, livskvalitet og inddragelse i landsbyer, klimaindsatsen og strategier for bæredygtig mobilitet.

HVORDAN KAN INDSATSEN VIDEREFØRES?

Mobilitets-Living Labs er tænkt som udviklingsprojekter, der ikke skal indgå i driften efterfølgende, men skal generere viden om borgernes mobilitet samt skabe engagement og opbakning til den grønne mobilitetsdagsorden. Målet kan dog være at foreslå og støtte opstart af nye borgerdrevne mobilitetsløsninger eller mobilitetstilbud som kommercielle aktører kan drive, hvis de kan finde en bæredygtig forretningsmodel efter testforløbet.

KONTAKT

Ønsker du at vide mere om konceptet? Kontakt os:

Sjöbo/Tomelilla Kommuner

Frida Tiberini
Frida.tiberini@sjobo.se
+46 0416-270 00

Lejre Kommune

Bjørn Henrichsen
bjhe@lejre.dk
+45 5380 8188

Gate 21

Signe Frøkiær Schou
signe.froekiaer.schou@gate21.dk
+45 2384 9046